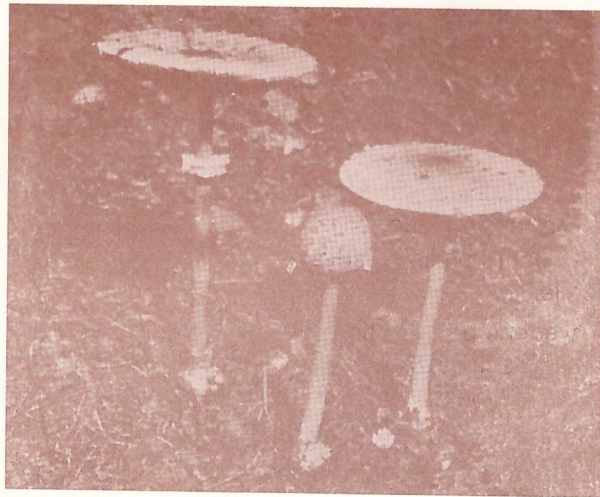

**MUZEJ ISTOČNE BOSNE
TUZLA**

**IZLOŽBA:
GLJIVE SA LOKALITETA
SJEVEROISTOČNE BOSNE**

Tuzla, 1990.

„GLJIVE SA LOKALITETA SJEVEROISTOČNE BOSNE“

jedna je od tematskih izložbi Muzeja istočne Bosne namijenjena široj javnosti, a posebno školskoj omladini.

Na lokalitetima sjeveroistočne Bosne nalazimo različite vrste gljiva, među kojima su i one vrste čija upotreba u ishrani može imati neželjene posljedice. To potvrđuju i podaci dobiveni u Medicinskom centru „Dr Mustafa Mujbegović“ u Tuzli. Prema tim podacima samo u posljednje tri godine zabilježen je 131 slučaj lakših i težih oblika trovanja gljivama.

Uzrok ovim masovnim trovanjima je prvenstveno nepoznavanje razlika između otrovnih i jestivih gljiva. Neki stručnjaci smatraju da na pojavu trovanja gljivama utiče i zagađenost sredine, prouzrokovana razvojem hemijske industrije na području tuzlanske regije.

Navedene pojave uticale su na opredjeljenje Muzeja da postavi izložbu, čiji je cilj da prezentira javnosti neke vrste otrovnih, jestivih i nejestivih gljiva sa lokaliteta sjeveroistočne Bosne i time da svoj doprinos na sprečavanju pojava trovanja.

Koncepcija izložbe zadavala je dosta problema pri realizaciji, jer se eksponati ove vrste ne mogu čuvati u depoima pa ni izlagati. Zbog toga je materijal prikazan sa kolor fotografijama.

Na izložbi je predstavljen i način uzgoja poznatijih vrsta gljiva (šampinjona — *Psalliota hortensis* var. *biospora* i bukovače — *Pleurotus ostreatus*).

Pored opšteg uvodnog teksta date su opšte morfološke i fiziološke osobine gljiva i na kraju kratak opis izloženih eksponata.

Mikologija je biološka disciplina koja izučava gljive. Gljive (Fungi) su samostalna grupa nižih biljaka (Thallophytae). Budući da nemaju biljno zelenilo (hlorofil) nisu sposobne da proizvode organske tvari, nego žive heterotrofno što znači da koriste goto-

vu hranu. Razlikuju se parazitske gljive (žive na živim organizmima i crpe od njih hranu), saprofitske (žive na neživim organizmima) i mikorizne (žive u zajednici sa višim biljkama).

Tijelo gljive čini micelijum koji se sastoji od spleta niti tzv. hife. Iz micelija se razvija plodište gljive. Ono se sastoji kod većine gljiva od stručka i klobuka. Na donjoj strani klobuka nalazi se himenij koji nosi spore. Himenij može biti u obliku listića, cjevčica i bodljika.

Gljive se razmnožavaju bespolno (sporama) i polno (polnim ćelijama).

Dijele se na: Myxomicetes (sluznjače), Phycomycetes (algašice), Ascomycetes (mješinarke), Basidiomycetes (stapčarke) i Fungi imperfecti (nesavršene gljive). U sastav gljiva ulaze: bjelančevine, ugljikohidrati, masti, vitamini (A, B, C, D i E), mineralne soli (Ca, Mg, Fe, Zn, K, Na, S) i voda.

I pored navedenog sastava, gljive nemaju veliku hranljivu vrijednost, te se uglavnom koriste kao delicatete.

Otrovne vrste gljiva sadrže i toksične materije kao što su: faloidini, amanitini i antamidini. Ukoliko se ove gljive konzumiraju dolazi do lakših i težih oblika trovanja (MYCETISMA), pa i do smrti. Simptomi trovanja zavise od vrste gljive i od unijete količine gljive u organizam, a manifestuju se najčešće povraćanjem, prolivom, opštom slabošću organizma, otežanim disanjem, ubrzanim ili usporenim pulsom i sl.

Kod lakših trovanja simptomi se javljaju za 20-tak minuta, dok se u slučaju težih trovanja javljaju poslije 6—8 sati.

Najotrovnija gljiva je zelena pupavka (*Amanita phalloides*), jer dvadeset grama svježe gljive je smrtna doza za čovjeka prosječne visine i težine.

Navedene činjenice ukazuju da treba biti veoma oprezan pri upotrebi gljiva u ishrani, „Kod gljiva ulaza na mala vrata nema“ dr Romano Božac.

KATALOŠKI PREGLED

1. *Agaricus arvensis* (lipika), 1, F
2. *Agaricus campestris* (rudnjača), 2, F
3. *Agaricus macrosporus* (kračun), 3, F
4. *Agaricus silvaticus* (šumarica), 4, F
5. *Amanita caesarea* (blagva), 5, F
6. *Amanita citrina* (žučkasta pupavka), 31, F
7. *Amanita echinocephala* (ježasta muhara), 6, F
8. *Amanita muscaria* (muhara), 32, F
9. *Amanita pantherina* (panterova muhara), 35, F
10. *Amanita phalloides* (zelena pupavka), 36, F
11. *Amanita rubescens* (biserka), 7, F
12. *Amanita verna* (bijela pupavka), 33, F
13. *Amanita virosa* (smrdljiva pupavka), 34, F
14. *Armillariella mellea* (puza), 8, F
15. *Boletus calopes* (kravlja balega), 42, F
16. *Boletus edulis* (ljetni vrganj), 9, F
17. *Boletus reticulatus* (raspucani vrganj), 10, F
18. *Boletus satanas* (ludara), 37, F
19. *Boletus quelletii* (glatkonoška), 11, F
20. *Coprinus atramentarius* (jajasta gnojištarka), 12, F
21. *Coprinus comatus* (vel. gnojištarka), 13, F
22. *Coprinus disseminatus* (rasijana gnojištarka), 43, F
23. *Coprinus micaceus* (blistava gnojištarka), 14, F
24. *Hypholoma fasciculare* (sumporača), 39, F
25. *Fistulina hepatica* (vukovo meso), 15, F
26. *Flamulina velutipes* (baršunasta panjevčica), 16, F
27. *Lactarius deliciosus* (rujnica), 17, F
28. *Lactarius scrobiculatus* (jamičasta panjevčica), 44, F
29. *Lepiota naucina* (turkinja), 18, F
30. *Lycoperdon perlatum* (tikvasta puhara), 19, F
31. *Macrolepiota procera* (sunčanica), 20, F
32. *Macrolepiota rhacodes* (kuštrava sunčanica), 21, F
33. *Morchella vulgaris* (obični smrčak), 22, F
34. *Myrophora hybrida* (hibridni smrčak), 23, F
35. *Phallus impudicus* (stršak), 45, F
36. *Pholiota destruens* (razorna čehavka), 46, F
37. *Pleurotus ostreatus* (bukovača), 24, F
38. *Polyporus squamosus* (škriplin), 26, F
39. *Psoliotia hortensis* var. *biospora* (šampinjon), 25, F
40. *Ramaria flava* (žuta capica), 27, F
41. *Ramaria formosa* (otrovna capica), 38, F
42. *Russula emetica* (bljuvara), 40, F
43. *Russula foetens* (smrdača), 41, F
44. *Russula lepida* (crvena krasnica), 28, F
45. *Russula virescens* (golubača), 29, F
46. *Sarcoscypha coccinea* (crveni peharček), 47, F
47. *Suillus granulatus* (slinavka), 30, F

POZIVNICA

Zadovoljstvo nam je pozvati Vas da svojim prisustvom uveličate otvaranje izložbe:

„GLJIVE SA LOKALITETA SJEVEROISTOČNE BOSNE“.

U četvrtak, 27. decembra 1990. u 17^h sala Radničkog univerziteta „Mitar Trifunović Učo“.

SPONZORI:

POIP preduzeće za proizvodnju,
otkup, preradu, trgovinu na veliko i
malo export-import Gradačac,

ELAN privatno trgovačko preduzeće
za unutrašnji i vanjski promet na
veliko i malo Tuzla,

RAZVITAK export-import Radna
organizacija za proizvodnju finalnih
proizvoda od pruća, Gradačac

IZLOŽBA GLJIVE SA LOKALITETA
SJEVEROISTOČNE BOSNE

IZDAVAČ MUZEJ ISTOČNE BOSNE TUZLA

ZA IZDAVAČA NIKOLA PANJEVIĆ

TUZLA 1990.

TIRAŽ 200 KOMADA